

P. L. B. VOKIETIJOS KRAŠTO VALDYBOS

INFORMACIJOS

Nr. 15 (22)

1952 m. gruodžio mėn. 1 d.

TURINYS

1. Lietuviškosios knygos reikalai
2. Lietuvių organizacinė veikla
3. Berlyno lietuviai
4. Sugrižusiųjų pasakojimai
5. Spaudos ir kitos žinios

LIETUVIŠKOSIOS KNYGOS REIKALAI

Lietuvių spaudos puslapiuose dažnai nagrinėjami lietuviškosios knygos reikalai. Sielojamasi ir rūpinamasi, kad mūsų tremties bendruomenę pasiektų savas žodis. Nurodoma, kad lietuviškoji knyga yra vienintelė priemonė sulaikyti jaunosios kartos nutautimą. Ji taip pat galvina ir senosios kartos tautiškumą, nekalbant jau apie pasitenkinimą ir dvasinį peną, kuri kiekviena gera knyga skaitytojui teikia.

Didžiosiose ir kultūringose tautose žymūs leidėjai yra gerbiami ir laikomi šalia kitų tautos kultūros pionierių. Garsiųjų leidyklų nuveiktas darbas yra didžiulis įnašas į tautos kultūros labyną. Kultūringi leidėjai buvo kartu literatūros žinovai ir toli pramantantieji pirkliai, kurie kartais nujausdavo jaunojo rašytojo vertę ir jo garsią ateitį.

Jei taip augštai yra vertinamas leidėjų darbas normaliose sąlygose, tai lietuvių tremties bendruomenei lietuviškoji leidykla turi šimteriškai didesnės reikšmės. Bet kartu su jos reikšme kyla ir jos atsakomybė prieš lietuviškąją bendruomenę. Nuo samanaus leidėjų darbo priklausys tiek lietuviškosios knygos tremtyje, tiek lietuvių rašytojų, tiek jaunosios ir senosios kartos ateitis.

Turint prieš akis šita svarbų leidyklų vaidmenį mūsų tremties gyvenime ir prisimenant tuos sunkumus, kuriuos knyga spausdindami ir ją platindami sutinkame beveik kiekviename žingsnyje, jaučiame pareigą atkreipti ypatingą dėmesį į prasmingą ir planingą knygų leidimą bei jų platinimą. Palaidas, partizaninis, finansiškai silpnų lietuviškųjų leidyklų darbas, jei saveime ir nėra kenksmingas, yra nuostolingas, nes lieka neišnaudotos galimybės prieiti tiek prie skaitytojo, tiek prie rašytojo. Leidyklų darbas turėtų eiti ne atsitiktinio pasiūlymo ar blykstelėjusio sumanymo keliu, bet planingu, visą artimosios ateities periodą apimančiu ir apsvarstomo darbo keliu.

Eidamos koordinacijos ir bendradarbiavimo keliu, leidyklos saveime išspręstų visą eilę jas varginančių klausimų. Gerai organizuota lietuviškosios knygos propaganda turėtų pasiekti kiekvieną susipratusį lietuvi. Nusiskundimai dėl neveiklių ir kartais net piktos valios knygos platintojų irgi atpultų, nes susidėjusios leidyklos galėtų pačios pasirinkti platintojus ir juos tinkamai įvertinti, o ne būti platintojų malonėje.

Tikrieji ir sąžiningieji knygos platintojai iš koordinuoto leidyklų darbo tik laimėtų. Atkristų, iš vienos pusės, konkurencinės knygų platintojams teikiamos nuolaidos, kurios eina didesnės knygos kainos ir kartu didesnio jos neprieinamumo sąskaita; iš kitos pusės, platintojai aiškiai žinotų pastovias sąlygas, kas rimtam prekybininkui tegali eiti į naudą. Be to, platintojas taip pat bus remiamas rimtos ir veiklios organizuotų leidyklų propagandos.

Jeigu skundžiamasi skaitytojo nesidomėjimu ir permažu pardudamų knygų skaičium, tai kieno kaltė yra, kad skaitytojas, pamirėjęs kurios nors knygos, nežino net kur jos jieškoti ir kur iš viso kreiptis, kad ją gautų? Lietuviškų knygynų, kur galima būtų gauti bet kokią lietuvišką knygą arba ją nors užsisakyti, gali būti tik vos viename ar kitame didesniame centre, didesnėje lietuvių kolonijoje.

Jei čia nurodoma į centrinės vietos reikala, tai tas nurodymas siejasi ir su praktiškąja ir su idėjine šios visos problemos puse. Kam gali pakenkti, jei laisvajame pasaulyje atsiras viena ar kelios vietos, kuriose, visoms lietuviškosioms leidykloms susibūrus, būtų laikoma nors tam tikrų visų knygų atsargos ir skaitytojas bent žinotų, kur ir už kokią kainą ta ar kita knyga yra gaunama? Kuriai leidyklai galėtų pakenkti, jei šitoji centrinė vieta išleistų vieną bendrą visų prekyboje esamųjų knygų katalogą ir pasirūpintų, kad visi kuriuo nors būdu pasiekiami lietuviai būtų tikrai painformuoti apie esamas knygas? Kam galėtų pakenkti, jei šitas centras pasirūpintų įvairiais būdais savo tautiečius paraginti lietuviškąją knygą pirkti? Dabar juk yra taip, kad viena leidykla nežino, ką kitos leidžia arba numato leisti, jau nekalbant apie planingumą. O planingas ir koordinuotas darbas kaip tik todėl yra reikalingas, kad pagrindinio lietuviškosios knygos sunkumo - permažo skaitytojų skaičiaus - vistiek negalima bus nugalėti, nes tremtyje yra atsidūrusi tik dalis ar net dalelė tautos.

Todėl atrodo, kad Vokietijos Krašto Valdybos leidyklos iniciatyva iškelti pagedavimai, kuriuos žemiau trumpai pateikiame, vienu ar kitu požiūriu turėtų sušuminti visas lietuviškąsias leidyklas.

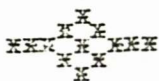
Sudominti bent tiek, kad jos skubiai atsilieptų ir tuos iškeltus klausimus išdiskutuotų.

Vokietijos Krašto Valdybos siūloma:

1. Sudaryti kiekviename kontinente, galimai visoms to kontinento leidykloms susitarus, bendrą knygų platinimo biurą, geriau siejant prie vienos kurios leidyklos. Biuras turėtų tvarkyti visą knygų platinimą, ekspediciją, atskaitomybę, reklamą ir t.t.
2. Nustatyti vienodą platintojams duodamą nuosimtį.
3. Sudaryti bendrą leidžiamųjų knygų planą.
4. Įgyvendinus pirmuosius tris punktus, bandyti eiti prie Knygos Bičiulių Klubo sudarymo.

Šis bendradarbiavimo darbas neturėtų būti suprastas, kaip leidyklų susijungimas. Platindamas savo knygas, kiekvienas atskiras leidėjas daug laiko turi sugaišti techniniam darbui ir daug lėšų tam panaudoti. Visa tai galima būtų sutaupyti, įsteigus bendrą platinimo biurą.

Europoje prie to jau einama. Čia pasiekta net daugiau, negu bendradarbiavimo - PLB Vokietijos Krašto Valdybos ir Didž. Britanijos Lietuvių Sąjungos leidyklos susijungė į vieną bendrą leidyklą "BENDRIJA". Reikia tikėtis, kad netrukus pasisėks susitarti ir su kitomis leidyklomis dėl bendro platinimo biuro įsteigimo.

LIETUVIŲ ORGANIZACINĖ VEIKLA

AUKOS KOVAI PRIEŠ GENOCIDĄ

Už "Stop Genocide" ženklelių platinimo metu surinktas aukas iki šiol yra atsiskaičiusios 78 Vokietijos lietuvių bendruomenės apylinkėse. Jose neturtingieji Vokietijos lietuviai vis dėlto suaukojo 2.878,34 Dm.

LEIDYKLOS "BENDRIJA" DARBAI IR SUMANYMAI

DBLS leidyklos "Nida" išleistoji G. Orwell knyga "Gyvulių ūkis" platinama jau jungtinės Vokietijos ir Anglijos lietuvių bendruomenių leidyklos "Bendrija".

Leidykla "Bendrija" rengiasi išleisti vokiečių kalba A. Vytenio knyga "Raudonoji žvaigždė". Leidykla taip pat tariasi su rašytoju Barausku-Barėnu dėl jo originalios kūrybos raštų išleidimo. Tariausi su juo ir dėl vertimų iš anglų kalbos, nes norima išleisti lietuvių kalba ir vertingiausių anglų literatūros veikalų.

KULTŪRINIS INFORMAVIMAS

Vokietijos Krašto Valdyba gavo iš Johann Gottfried Herder Instituto, Murburge, ir Osteuropäische Bibliothek, Marneburg, lietuvių parašikamas šiuo metu vykstančių sušalusių Krašto Valdybos Programos skyriaus leidžiamu vokiškieji "Informationsblatt" ir prašoma ji reguliariai atnaujinti. Herderio Instituto taip pat prašo nurodyti visus lietuvių kalba išėjusius naujokus mokslui leidinius, kuriuos jis norėtų įsigyti.

Naturint nei bendrą visų lietuviškųjų knygų katalogą, nei tokios centrinės vietos, kur praktiškai galima būtų susitikti apie visas praeityje lietuviškas knygas, Institutui tegalima buvo nurodyti lietuvių bibliografijos tarnybos leidžiamą "Knygų Lentyną", kaip vienintelį šaltinį, iš kurio tiksliai galima susitikti apie išleistas knygas.

KARO SUŽALOTŲ ŽEMINIŲ REIKALAI

Baltų Taryba, kurią sudaro PLB Vokietijos Krašto Valdybos bei latvių ir estų Centro Komitetų pirmininkai, savo laiku įsteigė Vokietijos Pabėgėlių Ministeriui memorandumą, kuriuo prašoma patvirtinti išemigravusiųjų karos sužalotųjų žeminių reikių išmokėjimo reikalus.

Ministeris iš memorandumą, atsako, kad šis klausimas bus sutvarkytas specialiu nauju karo sužalotųjų apūpinimo įstatymu. Pasitarus su Darbo Ministerija, pasiūkeje, kad tokie patvirtymo galima laukti tik po kelių mėnesių.

Šiuo metu įstatymas jau svarstomas Vokietijos parlamente.

IS KULTŪRINĖS VEIKLOS

Vokietijos Krašto Valdybos iniciatyva Baltijos Centriniai Bibliotekai pavyko parūpinti kelias vertingas lietuvių leidinių. Bibliotekos vadovybė, norėdama atsiliegti lietuviams už paslaugą, bibliotekos lėšomis išgijo lietuviškam bibliotekos sektoriui "Valančius raštus su autorius pavyksliais", padegavo ir Žodynėli pridėjo J.B.L. ūikonis, Kaunas 1961 (487 pusl.).

LIETUVIŲ VARIUOMENĖS SVENTE

Vokietijoje pasiliktusieji lietuviai Lietuvos Variuomenės Svente daug kur šiemet paminėjo demonstratyviai vieningai.

Speckenberg-Geothachte ji buvo paminėta paradedomis, kurias atliko kun. V. Barkas, ir aktyvūs dalyviai beveik visi svietiniai bei susipratę lietuviai. Pasitaikė apie Lietuvos Variuomenę krupščiai paruošė ir paskaityt apylinkės pieminėtas L. Gėventas. Šios Dienos sol. izantas mokytojas L. Mikėvicius geršiai pravedė savo mokinių deklamacijas. Žvaidi deklamacijos rėmėnės melle ir ilgesiu persunktus eilėraščius. L. Okerytė, R. Štanderytė, R. Stėrytė, R. Drėsonytė, G. Lekšytė, E. Šneidarytė, R. Selaszerytė ir R. Lyvaris. Vėl akuskas gitara palydėjo dainuojanti masą "Atžalyną".

Spackenberge yra vienos didžiusių ir gražiausių lietuviškų kapinių visoje Vokietijoje. Visi kapai yra gražiai sutvarkyti ir dailiai papuošti. Kiekvienas kapas pažymėtas paminkliniu kryžium su rikiu lietuvišku įrašu. Visiems neužmirštamą išpūdį paliko šių metų ramus Vėlinių vakaras, kada visi mūsų tautiečiai, be skilimo pažiūrų ar ištikinimų, susirinko bendrai maldai už savo mirusiųjų ir žuvusių Tėvyneje bei už jos ribų.

Hamburge skubomis pravestas minėjimas vis dėlto pavyko gerai. Buvo atleiktos Šv. Mišios su lietuvišku pakokslu už mirusiųjų ir kovose dėl Laisvės ir Nepriklausomybės kritusiųjų mūsų brolius bei seseris. Po pamaldų turiningą paskaitą apie Lietuvos kariuomenės kūrimąsi, klestėjimą ir jos tragiską likimą paskaitė Hamburgo apylinkės lietuvių pirmiaikas, p. Vladas Seikus.

Pinneberge Lietuvos Kariuomenės Sventė buvo paminėta tik katalikiškoms pamaldomis, kurių metu visi tikintieji savo tylia ir nuoširdžia maldą pagerbė mirusiųjų ir žuvusiųjų karių bei partizanų.

SVARBUS VOKIEČIŲ PAREIŠKIMAS

Firmą kartą vokiečių įstaigos oficialiai pareiškė nepripažįstančios Pabaltijo valstybių aneksijos.

"Ministerialblatt für das Land Nordrhein-Westfalen" 1952.10.30 d. deda Vidus Reikalų Ministerio išleistus nuostatus (Erlasse) pasų ir meldavimosi reikalais. Viename nuostatų posme paliečia 1940 m. rugpiūčio mėn. Sovietų Sąjungos įvykdytą Pabaltijo valstybių aneksiją ir jos pasekmes buvusiems tų valstybių piliečiams. To proga konstatuojama, kad

Vokietijos federalinė Respublika nėra pripažinusi tos aneksijos nei de jure, nei de facto. Todėl pabaltiečius Vokietijos Federalinėje Respublikoje reikia laikyti Lietuvos, Latvijos ir Estijos piliečiais.

LIEUVIAI VOKIEČIŲ ŪKYJE

Hannoveryje baigęs Veterinarijos Institutą ir už apgintą disertaciją gavęs daktaro laipsnį, lietuvis B. Krakaitis, gavo aprobatą verstis veterinarijos gydytoju praktika Vokietijoje. Atlikęs praktiką, dr. Krakaitis pakviestas Stadės Regierungspräsident'o įstaigos dirbti šioje įstaigoje veterinarijos gydytoju darbu kovoje su ragučiu tuberkulioze.

LIEUVIAI AMERIKIEČIŲ KARIUOMENEJE

Pašauktas į amerikiečių karo tarnybą Algis Pallas-Kelpša jau atsidadė Tricste. Jis kreipėsi į Vokietijos Karšto Valdybą dėl lietuvių antrašų Munchene, Mūbingene ir Regensburge, nes numato tarnybines keliones į šias vietas ir į Austriją, kur norėtų susitikti su lietuviais.

X
X X
X X X X X
X X X
X

BERLYNO LIETUVIAI

Amerikos lietuvių spaudoje yra paskelbta informacija apie Berlyno lietuvius, kuriuos, teigiama, jų padėtis ne visai nerasingai nušviesta.

Vakarų Berlyne gyvena apie 30 lietuvių, kurių tarpe kelias yra dirbančių: pora teisininkų, vienas lietuvis gydytojas ir Kunigas Tėvas Kipas. Dauguma gi Berlyno lietuvių gyvena tik iš pašalpų, kurios yra tokios pat mažos, kaip ir kituose miestuose, o pragyvenimas Berlyne nėra mažiau kėblus, kaip kitur.

Čia galima nušviesti nors kelių šeimų padėtį, sąaugumo sumetimais neminėdami jų pavardžių. Viena lietuvių senelių pora, abu per 70 metų amžiaus, gyvena iš 85 DM mėnesinės pašalpos. Vyras yra buvęs Apygardos Teismo tarnautojas, žmona - Pieno Lašo vedėja. Šioji senelių pora ginasi, kaip išmėnydami, nuo bado, nors senatvoje nedaug ką begali padaryti. Senutė bando siuvinėti, suado kam nors kojines ar panašiai ir gauna už tai trupinelių, kuriais stengiasi nors kiek pailsotinti. Šią šeimą gerai žino lietuvius globojantis Tėvas Kipas. Kitas tautietis, buvęs teisininkas, patekęs Leipcige į rusų kacetą ir po kelerių metų iš jo paleistas nuogas ir ligotas, dabar gyvena ir vargsta Berlyne. Jis, kaip svetimtutis, negauna nei darbo, nei ypatingos, vokiečiams skiriamos pašalpos. Arba kita lietuvė, žinomo Klaipėdos lietuvių dantų gydytojo našlė, kuri tegali tik tokiu būdu išsilaikyti, kad gyvena pas pažįstamus už nedidelę 15 DM mėnesinę nuomą ir, padėdama namų ruošoje, kartais gauna šiek tiek iš tos šeimos sočiau pavalgyti. Be jų, yra dar našlė su vaikais, vienas nebejaunąs vyras, sergąs tulžies ir širdies chroniškais ligomis, dėl kurių yra visai nedarbingas.

Be šių, vakarų Berlyno sektoriuje gyvenančiųjų, yra būrelis lietuvių, kurie gyvena rusų sektoriuje. Šių tautiečių padėtis yra ypatingai sunki. Jie džiangtusi kiekvienu maisto trupineliu arba kad ir suplyšusiu drabužiu, jei tik galėtų jų iš kur nors gauti. Buvo tikras atsitikimas, kad viena rusų sektoriuje gyvenanti lietuvė, kartą aplankiusi vieną Berlynietę, pastebėjo ją grindis trinant su suplyšusiu megztinuku ir, negalėdama atsistebėti tokiu lengvabūdiškumu, išprašė tą skudurą sau, džiangdamasi gelimybė, ją sulopiusi, turėti nors vieną šiltesnę rūbą.

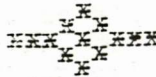
Rusų sektoriuje gyvenančių lietuvių padėtis yra tuo sunkesnė, kad jie negali net kelti balso, šaukdami apie pagalbą. Tik 1951 m. Balfas igaliotiniui Hannoveryje buvo pasisekė užmegzti su jais ryšius, kurie dabar vėl yra nutrūkę. Iki savo mirties Berlyno lietuvius organizavo ir juos globojo žinomas Klaipėdos visuomenininkas Dr. Ozelis. Jis aukėjo jiems paskutines savo jėgas ir su dideliu dėkingumu priimdavo tuo metu Balfas įstaigos Hannoveryje skirtą paramą ir paskirstydavo Berlyno lietuviams. Jautrus jo padėkos laiškas dar yra Balfas bylose, nors Balfas dabar tuos nelaiminguosius laiko jau nebereikalingais šalpos.

Rusų zonos lietuviams Balfas Hannoverio įstaigos iniciatyva įvairiais privačiais keliais siunčiamieji pakietai nešdavo ne tik maisto, bet ir dvasinio peno: įvairūs siuntiniuose sudėdami jai dikantai buvo

vyniojami į suglamžytus lietuviškus laikraščius ir tokiu būdu Lietuvius pasiekdavo lietuviškas spausdintas žodis, kurio jie taip esti išsilgę.

Lietuvių visuomenė turėtų ištiesti jiems pagalbos ranką. Tiksliausia tai įvykdyti būtų per Berlyne gyvenantį tėvą Kipą, kuris galėtų nurodyti labiausiai reikalingus paramos, siuntinėliai uskiurų šeimų vardu būtų praktiškiau mūto atžvilgiu. Rusų zonos Lietuviams pagalba turėtų eiti per tėvą Kipą, kuris ras būdų jiems perduoti atėjusias dovanas.

SUGRIŽUSIŲJŲ PASAKOJIMAI

Iš Krašto Valdybos apklausinėjimų duodame kai kuriuos grįžusiųjų iš Lietuvos vokiečių pasakojimus.

Žagarės apylinkėje - paliktuose namuose

Sugrižusioji dirbo kurį laiką su motina ir seserim pas vieną našlę, kurios sūnus tarnavo milicijoje, Žagarėje. Vieną naktį, 1949 m., pas ją atėjo partizanai. Senoji davusi jiems valgyti. Nors partizanai liepė jai apie jų naktinį atsilankymą niekam nepasakoti, motina kitą dieną tuo tikslu nuėjusi į Žagarę, pranešė apie tai savo sūnui. Tą pačią dieną prasidėjo partizanų paieškos. Kaiman atvyko milicijos, sribukų ir NKVD, miške pasigirdo šūviai. Bet partizanų vis dėlto neužtikę.

Kelioms dienoms praėjus, partizanai senąją moterį už išdavimą nušovė. Pasakotoja pati mačiusi kluone jos lavoną, o gryčioje šūvių žymes. Po šio įvykio sodyba visai ištuštėjo ir į ją atsikėlė vokiečiai. Vietiniai žmonės vengė tokiame name gyventi, kur įvyko žmogžudystė. Bet ir vokiečiai neturėjo ten ramybės. Kadangi į tą sodybą niekas kojos nekėlė, jie ėmė ten savaip šeiminkauti - pradėjo ardyti daržinę ir deginti, kaip kurą. Tada milicija juos vieną dieną išvarė, o trobą savininkas pardavė švogeriui.

Daug partizanų

Partizanus ji dažnai matydavusi. Jie ateidavo, po penkis ar šešis, naktį ir klausdavo, kas čia gyvena, lyg ko jieškodami. Klausdavo, ar yra kokių svetimų žmonių. Iš kalbos buvo malonūs. Vokiečiams partizanai niekad nieko blogo nedarė, net klausdavo, ar jų kas neskrįaudžia. Taip pat ramindavo, kad nebijotų, nes jos motina labai bijojusi ir ją partizanai ypatingai stengėsi nuraminti. Nežiūrint, kad partizanai su vokiečiais taip gerai elgėsi, buvo žinoma, jog viena vokiečių kartą juos išdavė.

Žydai, rusai ir sribukai išdavicos.

Žagarė nuo karo labai nukentėjo. Gyventojai daugėjo, bet yra ir rusų. Pasakotojas tvirtina, kad žagarė yra labai daug žydų, dirbančių daugiausia praktybos įmonėse. Šitai žydai ir NKVD vokiečiams būrę labai nepalankūs. Pasienio srityje tai kur yra rusai, apgyvendintų išvežtųjų višoni. Daugiausia rusų yra prie sovchozų, pav., dideliame sovchoze, būviniame dvare, maždaug 3 km nuo Žagarės.

Milicija ir sribukai vokiečiams būrę labai blogi ir, nežinant registracijos, vokiečiams dar vis grėse nemalonumai iš jų pusės. Ji dar navusi 4 km nuo Mintų. Vieną dieną staiga atbėgo susijaudinę žmonės ir praneša jai, kad jos motina ir kiti vokiečiai išvežti. Ji nežinojo kur. Vėliau, skubėdama namo, pakeliui sutiko visus grįžtančius iš Žagarės. Pasirodo, sribukai norėję jos tik pagasdinti. Nusivežę į žagarę ir ten paleidę. Jos motina po šito įvykio atrodžiusi 10 metų senesnė. Vėliau, nežinint registracijos, sribukams pasirodžius, jos slapdavosi.

Latvijoje

Siena su Latvija neseugojama. Latviai, nors vaišingi, kaip ir lietuviai, bet priimdavo daug šalčiau, dažnai su nepasitikėjimu. Jie duodavo gal daugiau, nes buvo turtingesni, bet priversdavo pajusti, kad šelpiamąjį laiko elgėta. Lietuviai turi daugiau užsąjautos, su elgetaujantiais psikalbėdavo, kaip su sau lygiais, išsilisdavo į namus ir kviesdavo atsisėsti prie pečiųus prisilidyti žiemos metu. Moterys kartais pavargusiems keliaiviams net padėdavo batų nusauti. Žodžiu, "lietuviai išgelbėjo mūsų gyvybę, išgelbėjo mus nuo bado, aprūpino drabužiais".

Daug buvo norinčių vykti į Vokietiją, ypač iš Klaipėdos krašto. Rusai labai griežtai tikrino ir atskirdavo, kuriuos itardavo esant klaipėdiečius lietuvius.

Silkės - per didžiąsias šventes.

Miesto produktų prekių - cukraus, miltų ir silkų - nuolat trūko. Miltų, cukraus ir silkų duodavo tik per didžiąsias komunistines šventes. Tuomet jau iš vakaro susidarydavo didžiulės eilės žmonių prie krautuvių, kad galėtų tų produktų gauti. Išsiligos ir kariuomenė tų produktų gaudavo be eilės. Todėl šiaip eiliniam žmogui ne visuo met pavykdavo jų gauti.

Komunistai aukoja bažnyčioms

Bažnyčios išlaikomos iš tikinčiųjų aukų. Didelė dalis žmonių, dėl įvairių priežasčių patys jų nelankydami, bažnyčios išlaikymui slepta aukoja didesnes sumas pinigų. Tokių sumų yra ir pačių komunistų viršūnėse.

Svečiuose prie partizanus

Apie Marijampolę partizanų buvo labai daug. Jie persekiojo milicininkus, NKVD-istus ir komunistams palankius žmones. Apie Marijampolę partizanų buvo labai sunkstančiai. Pasakotojo dukte 1951 m. apvyti į netoli Marijampolės esantį miškinį paprašyti miltų. Pakeliui sutikusi rusišką sunkvežimį, kuriame sėdėję apie 30 civiliai apsirangusių vyrų. Vienas jų, sėdėjęs prie lokerio, pasakė jai, kad jie esą milicininkai ir jieška partizanų. Klausė, ar ji jų nemačiusi apykrė, kad ji yra nelietuvo, pasiskė, kad patys esą partizanai ir omė

klausinėti, ar nemačiusi kur milicijos, NKVD ir kariuomenės. Jai atsakius neigiamai, pasitėiravę, kur ji einanti. Atsakius, kad elgetauti, partizanai liepė jai sėsti mašinoje ir nusivežė į mišką. Čia užrišę jai skis ir kokią valandą vežę toliau. Paskui sustojo ir nusivedė ją į bunkerį. Čia gerai pavalgydino, apšėngė naujais drabužiais ir batais, paskui vėl užrišo skis ir, pavežę į pamiškę, paleido. Bunkeryje buvę daug kambarių, skoningai įrengtų, grojęs radio ir buvę pilna įvairiausių ginklų. Partizanai liepė apie tai niekam nesakyti, net garsinė.

Rusai Marijampolėje

Civilių rusų Marijampolėje ir jos apylinkėse esą daug. Ypatingai pačiame mieste jų knibždėte knibžda. Gatvėje girdėjosi išimtinai tik rusų kalba. Jie turi tarnybas, dirba krautuvėse, kaip pardavėjai ir vedėjai. Paprastų darbininkų jų tarpe labai maža. Apsirengę jie yra pagal paskutiniausias Maskvos madas, ypatingai moterys yra puošnios.

SPAUDOS IR KITOS ŽINIOS

LIETUVIŲ LAIŠKAI VOKIEČIŲ SPAUDOS PROPAGANDOJE

Vokiečiai nepageidauja, kad jų jaunimas emigruotų į JAV, neremia tokios emigracijos ir bando vokiečius sulaukyti kal ir perpildytoje tėvynėje.

Lapkričio mėn. keliuose laikraščiuose pasirodė vienos išemigravusios į Filadelfiją lietuvaitės laiško ištraukos, kur nusiskundžiama gana sunkiu gyvenimu JAV. Laikraštyje nesigailima tai lietuvaitci komplimentų. Ji pavaizduota kaip darbšti ir sumani moteris, sugebėjusi su savo vyru ir vaikais pakelti sunkų pokarinių gyvenimą Vokietijoje.

Ji nenusiminusi, kad, bėgdama nuo rusų, teišgelbėjusi vien savo gyvybę. Su vyru ir vaikais atsidūrusi Vokietijoje, ji 1944-1949 m. su pasiryžimu ir drąsa išgyvenusi visus pokarinius Vokietijos vargus. Bet kaip gyvena dabar šioji S. šeima, klausia laikraštis ir, atsakydamas, duoda tokią jos laiško ištrauką:

"Mūsų mažas namukas labai senas ir blogas. Mano vyras visą laiką jį taisy. Bet kaip gerai, kad mes negyvename mieste. Namai ten visur dešimties iki trisdešimties augštų, niekur nėra saulės ir tik labai mažai medžių. O dulkių, Dieve mano, kiek dulkių. Viskas juoda, kaip anglis. Oras drėgnas, kaip rudenį. Mieste daug, daug ligonių, sergančių renkų, kojų ir viso kūno reumatizmu.

Toliau ponis S. pasakoja taip:

"Žmonės eina į fabrikus ir težino tik darbą. Jie kalba tik apie pinigų. Pas mus namie žmonės irgi dirbo, bet sekmedieniais visa šeima

eidavo pasivaikščioti ir ~~atlaugdavosi~~ ~~Čia dirbama net~~ ~~sekmadiš-~~
niais."

Vis dėlto, nežiūrint šių skundų, atrodo, kad S. šeima jau turi savo namuką, kurį ketina perduoti ir kaltis į klimato atžvilgiu geresnę apylinkę. Jie taip pat pasikvietę į JAV ir senutę motiną.

Laišką ponis S. baigia taip:

"Gal Dievas dovanos mūsų Tėvynei greit vėl laisvę. Nieko ne-leukdami, tada važiuosime namo".

Laikraštis kviečia visus, norinčius emigruoti ir tikinčius Naujajame Pasaulyje susilaukti geresnio gyvenimo, išidėmėti šio laiško turinį.

LONDONE IR VAŠINGTONE APIE KATYNĄ

Lenkų tremties spauda skelbia, kad daugėja pasisakymai Katyno reikalui. Londone prof. Douglas Savory surinko 123 britų parlamento narių parašus, reikalaujant iš Didž. Britanijos palaikyti amerikiečių norą perduoti šią bylą J.T. peržiūrėti.

Prof. Douglas Savory lapkričio 6 d. pasakė parlamente kalbą, kurioje priminė, kad jau 1944 m. jis kreipėsi į britų vyriausybę su atitinkamu pareiškimu ir kad ministeris Bevin davė vilties, jog britų delegacija palaikys amerikiečių siūlymus J.T. Kalbėtojas kreipėsi į vyriausybę ir užsienio reikalų ministerį, kad šiai bylai išžiūrėti būtų sudaryta J.T. priežiūroje tribunolas.

Amerikoje ši byla irgi suaktyvėjo. Lapkričio 11 d. atnaujintas Katyno Kongreso Komisijos darbas. Komisija tiria, kiek yra nusikaltusių, šią bylą vilkinusių, administracija. Iššaukti 27 liudininkai, tame skaičiuje USA atstovai Maskvoje ir buv. Nūrnbergo teisėjas R.H. Jackson, kuris apklausinėjimo metu pareiškęs, kad jam į Nūrnbergą nebuvo atsiųsta Washingtono šiuo reikalui jau surinktoji medžiaga. Kartu jis pridėjo: "Jeigu pagausite Staliną, aš noriai jį teisiu".

ŠVEICARIJOS LIETUVIŲ AUKA KALĖDŲ EGLUTEI

Šveicarijoje gyvenantieji lietuviai išsiuntė Krašto Valdybos vardu 50 šveicarų frankų, kuriuos prašo panaudoti Kalėdų eglutės dovanoms Vokietijoje esantiems lietuvių vaikams. Ši auka, kaip Šveicarijos lietuviai nurodo, turi priminti Vokietijoje gyvenantiems kautinėms, kad nei valstybių sienos, nei teritoriniai skirtumai bei atstumai nepajėgs iš lietuvių širdies išrauti sandarumo ir tautinio susipratimo bei bendradarbiavimo idėjų.

IŠ SOVIETŲ SPAUDOS LIETUVOJE

Baudžiava

Naujas mūsų "tautietis" Čugunkinas "Tiesa" Nr. 259 rašo apie žemės ūkio artelės įstatų nevykdymą:

"Tai neivertinama Švenčionėlių rajone. Eilėje kolūkių pažeidžiami įstatai. "Kretonių", "Dotinėnų", Černiakovskio vardo kolūkiuose žemės ūkio artelės įstatai laužomi neteisėtai didinant sodybinius sklypus. "Kretonių" kolūkyje, pavyzdžiui, 59 kiemų sodybiniai sklypai viršija nustatytas normas. Tokiu būdu čia išgrobstyta nemaža kolūkinių žemių. Didelis sodybinis sklypas atitraukia kolūkiečius nuo darbo žemės ūkio artelėse, ir jie visą savo dėmesį skiria asmeniniam ūkiui".

Iš šito posmelio matyti, kaip Lietuvos ūkininkai nors netiesioginiai kovoja bent už dalelę laisvės, o Čugunkinai kovoja už galutinį jų pavergimą. Darbas savame žemės sklypelyje laikomas nusikaltimu, ko, net tikrosios baudžiavos laikais nebuvo. Kad Lietuvos ūkininkai, negalėdami atsispirti jėga primestam sukolchozinimui, vieningai ir organizuotai priešinasi galutiniam pavergimui, matyti iš tolesnių to straipsnio išvedžiojimų:

"Rajone esama kolūkių, kur arklių ir žemės ūkio suvisuomeninimas atliktas formaliai. Antai, "Kretonių" kolūkyje arkliai ir žemės ūkio inventoriūs tebėra pas atskirus kolūkiečius.

Švenčionėlių rajono įstaigų darbuotojai neretai lankosi kolūkiuose. Bet jie čia ne tik nevysto kovos prieš žemės ūkio artelės įstatų pažeidimus kolūkiuose, o dargi patys juos šiurkščiai laužo, padėda nesąžiningiems kolūkiečiams.

Apie visus šiuos trūkumus, žemės ūkio artelės įstatų pažeidimus jau seniai žino partijos Švenčionėlių rajono komitetas ir rajono vykdomasis komitetas. Bet šios organizacijos nevysto kovos prieš tokius reiškinius, nesilima reikiamų priemonių nubausti turto švaistytojams".

Kaip matyti, net patys kompartijos padaliniai, kol juose neįsivyrėja Čugunkinai, atjaučia baudžiaudininkų sunkią dalį ir atsisako bausti kaip vagis ir nusikaltėlius tuos, kuriems buvo atimta žemė, gyvuliai, inventoriūs ir visas kuklus Lietuvos ūkininko turtas. Tik Čugunkinų kieta ranka ir begėdiškumas verčia apiplėštus ūkininkus varyti į baudžiavos darbą ir neleisti jiems naudotis nei maža dalim savosios žemės, įdedant į ją visą savą meilę ir sumanumą.

Kolūkių kultūra kyla, tik žemė blogai paruošiama.

Straipsnyje "Kolūkinės santvarkos jėga" "Tiesa" Nr. 257, 1952 m. spalio 29 d. giriasi kolūkių santvarkoje laimėtais dideliais derliais. "Tik kolūkinėje santvarkoje galima panaudoti gausią žemės ūkio techniką ir praktikoje pritaikyti įgytas mokslo žinias... Kolūkiuose nuolat kyla žemdirbystės kultūra. Vis geriau atliekami laukų darbai, gausiau tręšiamos dirvos".

O toliau rašoma: "Būna todėl atsitikimų, kad kai kurie kolūkiniai neparuošia laiku dirvų, vėlai sėja ir, be to, pakrikai, sėjama

mažose sklypuose.

Didelę partiją turi sureikėti kolūkiams keliant žemės ūkio kultūrų derlingumą MTS. Bet Joniščio MTS dar tebetsilieka nuo išrugių reikalavimų, vėlina darbus kolūkiuose, neįvykdo užduočių. Pavyzdžiui, derlius nuėmimas kombainais įvykdytas vos 14,4 procento. MTS blogai įvykdė su kolūkiams sudarytas sutartis pūdyti paruošti. Iš esmės sužlugdytos sutartys šienavimo, rudens arimo, linų nuėmimo darbams atlikti. Būtina pažymėti antivalstybinę Joniščio MTS praktiką vykdyti planus antradių darbų sąskaita".

Nežiūrint "gausios žemės ūkio technikos" ir igytų mokslo žinių, atrodo, kad kolūkiuose žemdirbystės kultūra ne tik kad nekyla, bet žlugdoma, kaip ir tos su MTS sudarytosios sutartys. Vargiai yra kada nors buvusi suklestėjusi žemės ūkio kultūra, kurios siekiama teroru ir prievarta.

Smetaninas ir Kotenka - prie lietuviškos grietinėlės

"Tiesa" Nr.251, 1952 m. spalio 22 d., straipsnyje apie trūkumus pieno paruošų punktų darbe, tarp kitko, rašo:

"Priešingai įstatymui, kolūkių atvežamo pieno riebumas dažnai nustatomas nedalyvaujant patiens pristatytojams ir, be to, ne kiekvieną kartą atskird.

... Suprantama, kad tokiomis sąlygomis kai kurie sukčiai, pralidę į pieno pramonės įmones, iki šiol nebaudžiami šeimininkauja, kaip jiems patinka. Pakanka pateikti kelis faktus, kurie parodys, kaip eilė pieno pramonės įmonėse osančių sukčių nustato pieno riebumą ir apgaulinėja pieno statytojus! Išvardijusi visą eilę tokių "antivalstybinės praktikos" faktų, "Tiesa" toliau visą savo rūstybę išlieja ant Butrimonių pieninės meistro Lubėno; "Nepaisant to, kad gauti gausūs pieno nugriebimo ir priėmimo punktų vedėjų nusiskundimai dėl to, kad Butrimonių pieninės meistras Lubėnas nurodo per žemą grietinėlės riebumą, Kauno sviesto-sūrių pramonės tresto valdytojas Kantoravičius nerado reikalo patikrinti jo darbą. Šio tresto vyr. inžinierius Maženis, kuris buvo pasiūstas patikrinti pieninės darbą, dėl gerų asmeninių santykių su Lubėnu neiškėlė osančių trūkumų. O tokie santykiai su vadovaujančiais tresto darbuotojais įgalina Lubėną plačiai gyventi ir penėti prie pieninės keturias kiaules; išvangiant mėsos pristatymų valstybei".

Gi to paties straipsnio pradžioje nusiskundžiama, kad pieninių laboratorijų ir nugriebimo punktai neturi tinkamų ir naujoviškų priemonių pieno riebumui nustatyti. Ir, žinoma, tie nelaimingieji "Tiesos" plakamieji "sukčiai", tikrindami ir apdirbdami pieną senoviškais ir, anot pačios "Tiesos" "jau seniai pripažintais netinkamais" įrankiais, patys išgeria grietinėlę ir šio straipsnio autoriam - Paruošų ministerijos vyr. inspektoriui A. Smetaninui ir Paruošų ministerijos įgaliotinio Lietuvos TSR valdybos Gyvulininkystės produktų paruošų skyriaus viršininkui I. Kotenkai belieka tik apsilaižyti...

Biurokratinis chaosas

"Tiesos" Nr. 258 Plungės rajono Alsėdžių septynmetės mokyklos mokytojas Ant. Gedgaudas rašo:

"Alsėdžių septynmetės mokyklos mokytojai dar negavo 1951-52 m. priklausanti kūrą. Mokytojai, gyvenantieji privačiuose butuose, nėra gavę butpinigių. Šiuo reikalu nesirūpina nei mokyklos vadovybė, nei rajono liaudies švietimo skyrius".

Toliau pati "Tiesa" rašo dar idomesnių dalykų:

"Dar šių metų balandžio mėn. redakcija kreipėsi šiuo klausimu į Vilniaus srities liaudies švietimo skyrių. Rugsėjo mėnesį buvo gautas atsakymas, kad Pamerkių septynmetės mokyklos mokytojams butpinigiai už 1950/51 mokslo metus išmokėti. Minėtos mokyklos mokytojai pakartotinai pranešė redakcijai, kad jie burpinigių dar negavo nei už 1950/51 mokslo metus, nei už 1951/52 mokslo metus. Jie taip pat negavo ir kuro".

Vadinasi, redakcija laukė atsakymo beveik pusę metų, o kai sulaukė, pasirodė, kad jis yra tik melas.

Melo triumfas

Akiplėšišku melo triumfu tegalima pavadinti "Tiesos" Nr. 261 paskelbto straipsnio "Lenininės-stalininės nacionalinės politikos triumfas", mintis. Jame, tarp kitko, rašoma:

"Rusijos tautų teisių deklaracijoje, pasirašytoje V.I. Lenino ir J.V. Stalino, buvo paskelbti pagrindiniai Tarybų valstybės nacionalinės politikos principai: Rusijos tautų lygybė ir suverenumas; Rusijos tautų teisė į laisvą apsisprendimą iki pat atsiskyrimo ir savarankiškos valstybės sudarymo".

Koks akiplėšiškas melas skelbti toki dėsni, kai milijonai čekistų ir šnipų saugo ne tik pavergtąsias Rusijos tautas, bet ir kiekvieną žmogų, neduodami jam net elementariškiausių laisvės teisių. Kartu pasityčiojimui jam sakoma, jog turi teisės: apsispręsti net iki atsiskyrimo ir savarankiškos valstybės sudarymo.

"Tarybų Sąjunga, - kaip nurodoma J.V. Stalino Trumpoje biografi-
joje, - buvo įkurta ant nepajudinamo seniau carizmo engtųjų tautų pasitikėjimo didžiąja rusų tauta pamato, ant tvirto Tarybų šalies tautų draugystės pagrindo".

Šią "draugystės pagrindą" sudarė bolševikų išžudytų pavergtųjų tautų milijonai, čekistų neapsakomi žiaurumai ir milžiniškos koncentracijos stovyklos. Dar niekur ir niekuomet nebuvo pavartotas smurtas ir spauda tokiu milžinišku mastu, kaip šitos "pasitikėjimo vertos didžiosios" rusų tautos.

"Mūsų šalis yra naujas tipas daugiacionalinės valstybės, kurioje vienintėliai teisingai yra išspręsti nacionalinis klausimas ir tautų bendradarbiavimo problema. Tačiau tam tikrą laiką tarp jų dar buvo likusi faktinė nelygybė ūkinio ir kultūrinio išsivystymo atžvilgiu - carizmo engtųjų nacijų daugiaamžio ūkinio, politinio ir kultūrinio atsilikimo rezultatas. Uždavinys buvo likviduoti šią faktinę

nelygybę tautų tarpe".

Pabaltijo kraštuose rusų bolševizmo vadams tikrai buvo pasigėrėtinas uždavinys apiplėšti šias per dvidešimt nepriklausomo gyvenimo metu atkutusias tautas iki tokio laipsnio, kad jos prilygtų nusukurusių pasąjunginių vergų masei. Ši nelygybė tikrai dar buvo išsilikusi tarp jau iš seniau sovietinėje vergovėje gyvenusių Sovietų Sąjungos tautų ir naujai pavergtųjų.

"Spekuliantų" ekskursijos

"Tiesos" Nr. 257, 1953 m. spalio 29 d., pasakoja, kaip Ramygalos kolūkis "Artojas" išsigijęs sunkvežimi, kuriuo, kaip "Tiesa" būtų norėjusi tikėtis, turėjusi būti teikiama parama, atliekant paruošas, pristatant statybines medžiagas ir t.t. Tačiau kolūkio pirmininkas Zimavičius nutaręs "pelningesniems reikalams" sunkvežimį panaudoti. Pasak "Tiesos", prisidengdamas ekskursijomis, kolūkio pirmininkas ir sunkvežimis didesnę laiko dalį praleidžia kelionėje, važinėdamas "spekuliantų bei įvairių dykinėtojų reikalais".

Pirmieji tokie "spekulantai", kuriuos kolūkio pirmininkas Zimavičius vežė, buvęs bažnytinis choras, kurį jis pristatęs į Zarasus į bažnytines apeigas. Galima įsivaizduoti, kokia audra kilo vandens stiklinėje po šitokio kolūkio sunkvežimio nuvertinimo - vežti bažnytinį chorą į pamaldas!

XXXXX

IŠ VARGO MOKYKLŲ GYVENIMO

Bensheim-Merbach vietovėje veikusi nedidelė lietuvių vargų mokyklėlė uždaryta, nes visi jos mokiniai persikėlė į lietuvių Vasario 16 gimnaziją.

Lebenstede susikūrė nauja vargų mokykla su 56 mokiniais, kurie mokyklą lankys dviem grupėmis. Mokyklos vedėja yra Braunschweigo universiteto studentė filologė, p-lė E. Gaidukaitė.

XXXXX

Panaudojus mūsų "INFORMACIJŲ" medžiagą spaudai, gerbiamas Redaktorius prašome nurodyti šaltinį.

Hannover-Kleefeld, Hegelstr. 6, Tel. 5 1 9 5 4